

Ierosināta lieta par ministra rīkojumu, ar kuru apturēta Ikšķiles novada iedzīvotāju aptaujas nolikuma darbība

Satversmes tiesas 2. kolēģija 2019. gada 16. augustā ierosināja lietu “Par vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra 2019. gada 25. aprīļa rīkojuma Nr. 1-2/59 “Par Ikšķiles novada iedzīvotāju aptaujas “Ikšķiles novada balsojums” nolikuma darbības apturēšanu” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 101. pantam un Eiropas vietējo pašvaldību hartas 5. pantam”.

Apstrīdētais akts

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra (turpmāk – ministrs) 2019. gada 25. aprīļa rīkojums Nr. 1-2/59 “Par Ikšķiles novada iedzīvotāju aptaujas “Ikšķiles novada balsojums” nolikuma darbības apturēšanu”¹.

Augstāka juridiska spēka normas

Satversmes 1. pants: “Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika.”

Satversmes 101. pants: “Ikvienam Latvijas pilsonim ir tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties valsts un pašvaldību darbībā, kā arī pildīt valsts dienestu.

Pašvaldības ievēlē pilntiesīgi Latvijas pilsoņi un Eiropas Savienības pilsoņi, kas pastāvīgi uzturas Latvijā. Ikvienam Eiropas Savienības pilsonim, kas pastāvīgi uzturas Latvijā, ir tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties pašvaldību darbībā. Pašvaldību darba valoda ir latviešu valoda.”

Eiropas vietējo pašvaldību hartas (turpmāk – Harta) 5. pants “Vietējās varas teritoriju robežu aizsardzība”: “Vietējās varas teritoriju robežu izmaiņas nav atļauts izdarīt bez iepriekšējas konsultēšanās ar attiecīgo vietējo varu, pēc iespējas ar referenduma palīdzību, kur tas ir likumīgi atļauts.”

¹ Apstrīdētais akts pieejams šeit: <https://www.vestnesis.lv/op/2019/84.12> (skatīts 16.08.2019).

Lietas fakti

Lieta ierosināta pēc Ikšķiles novada domes (turpmāk – Dome) pieteikuma. Ministrs ar apstrīdēto aktu apturējis Domes pieņemtā Ikšķiles novada iedzīvotāju aptaujas “Ikšķiles novada balsojums” nolikuma (turpmāk – Nolikums) darbību. Pēc ministra ieskata, nolikumā paredzēts organizēt aptauju par administratīvi teritoriālo reformu, kas pēc savas formas līdzinās vēlēšanām vai vietējam referendumam saistoša lēmuma pieņemšanai. Taču normatīvajos aktos neesot paredzētas pašvaldības domes tiesības organizēt šādu aptauju vai rīkot vietējos referendumus. Turklāt administratīvi teritoriālā reforma esot nozīmīgs valsts un sabiedrības dzīves jautājums, kas jāizlemj pašam likumdevējam.

Dome, izskatījusi apstrīdēto aktu ārkārtas sēdē, nolēma atstāt Nolikumu bez izmaiņām un iesniegt Satversmes tiesā pieteikumu par apstrīdēto aktu. Dome uzskata, ka apstrīdētais akts neatbilst Satversmes 1. un 101. pantam, kā arī Hartas 5. pantam.

Dome norāda, ka saskaņā ar Hartas 5. pantu lēmums par pašvaldības teritorijas robežu izmaiņām nevar tikt pieņemts bez konsultēšanās ar attiecīgās pašvaldības iedzīvotājiem. Savukārt no Satversmes 1. un 101. panta izrietot pašvaldības iedzīvotāju tiesības uz efektīvu līdzdalību pašvaldības darbībā, tostarp tiesības paust savu viedokli par administratīvi teritoriālo reformu. Tādēļ atbilstoši likuma “Par pašvaldībām” 12. pantam² Dome esot tiesīga organizēt šādu aptauju kā tās brīvprātīgu iniciatīvu, lai noskaidrotu un efektīvāk pārstāvētu pašvaldības iedzīvotāju viedokli par administratīvi teritoriālo reformu.

Dome uzskata, ka aptaujas forma un norises kārtība nevar maldināt par tās rezultātu nozīmi un sekām, jo Dome esot pienācīgi informējusi pašvaldības iedzīvotājus par to, ka aptaujai ir konsultatīvs raksturs.

Tiesas process

Satversmes tiesa ir uzaicinājusi ministru **līdz 2019. gada 16. oktobrim** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

² Likuma “Par pašvaldībām” 12. pants paredz, ka pašvaldības attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interesēs var brīvprātīgi realizēt savas iniciatīvas ikvienā jautājumā, ja tas nav Saeimas, Ministru kabineta, ministriju, citu valsts pārvaldes iestāžu, tiesas vai citu pašvaldību kompetencē vai arī ja šāda darbība nav aizliegta ar likumu.

Lietas sagatavošanas termiņš ir 2020. gada 16. janvāris. Par lietas izskatīšanas procesa veidu un datumu tiesa lemj pēc lietas sagatavošanas.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Ketija Strazda

Satversmes tiesas priekšsēdētāja palīdze
Ketija.Strazda@satv.tiesa.gov.lv,
67830749, 26200580